



**Stalni odbor za razvoj i održavanje *Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima***

U Zagrebu, 8. svibnja 2023.

Prof. dr. sc. Ivanka Stričević,  
glavna ravnateljica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu  
Dr. sc. Dinko Čutura, ravnatelj Hrvatskog državnog arhiva  
Maja Kocijan, ravnateljica Muzejskog dokumentacijskog centra

***Predmet: Izvještaj o radu Stalnog odbora za razvoj i održavanje Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima (svibanj 2021.- svibanj 2023.)***

Stalni odbor za razvoj i održavanje *Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* (Stalni odbor) u mandatu 2021-2023 osnovan je na sjednici održanoj 14. svibnja 2021. u skladu s *Ugovorom o objavljivanju (sunakladništvu), razvoju i održavanju te osiguranju dostupnosti Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* između Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Hrvatskog državnog arhiva i Muzejskog dokumentacijskog centra.

Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima (KAM) razvijen je u suradnji knjižničarske, muzejske, arhivističke i akademske zajednice u okviru programâ *Izrada, objavljivanje i održavanje nacionalnog pravilnika za katalogizaciju (2014-2019)* i *Razvoj i održavanje Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima (2019- )*. Oba programa redovito su, od 2014. do 2023., financirana sredstvima Ministarstva kulture, odnosno Ministarstva kulture i medija koja se dodjeljuju putem *Poziva za predlaganje javnih potreba u kulturi* te sredstvima suradnih ustanova. Koordinatorica programa od travnja 2020. do prosinca 2022. bila je dr. sc. Ana Vukadin, a od siječnja 2023. koordinatorica programa je Monika Batur.

Od 2019. godine razvoj i održavanje Pravilnika u nadležnosti je triju nakladnika: Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK), Muzejskoga dokumentacijskog centra (MDC) i Hrvatskoga državnog arhiva. (HDA). Aktivnosti razvoja i održavanja koordinira i provodi Stalni odbor u kojemu sudjeluju po dva predstavnika nakladnika, po jedan predstavnik strukovnih društava (Hrvatsko knjižničarsko društvo, Hrvatsko arhivističko društvo, Hrvatsko muzejsko društvo) i po jedan predstavnik odjela/odsjeka za informacijske znanosti (Sveučilište u Zadru, Odjel za informacijske znanosti; Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti; Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Odsjek za informacijske znanosti). Stalni odbor prema potrebi osniva radne grupe za određene programske zadatke.

**Izvještaj se odnosi na programske aktivnosti obavljene u razdoblju od svibnja 2021. do svibnja 2023.**



Stalni odbor u ovom dvogodišnjem mandatu (svibanj 2021-svibanj 2023) radio je u sastavu:

Predsjednica: Tanja Buzina, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Članice:

Snježana Radovanlija Mileusnić, Muzejski dokumentacijski centar (zamjenica predsjednice),

Jelena Balog Vojak, Hrvatski povijesni muzej, Zagreb

Silvija Babić, Hrvatski državni arhiv

Melina Lučić, Hrvatski državni arhiv

Ivana Gržina, Hrvatsko muzejsko društvo

Ana Holjevac Turković, Hrvatsko arhivističko društvo

Dijana Machala, Hrvatsko knjižničarsko društvo - do veljače 2023

Jasenska Pleško, Hrvatsko knjižničarsko društvo - od veljače 2023.

Mira Miletić Drder, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Ana Barbarić, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Kristina Feldvari, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Odsjek za informacijske znanosti

Marijana Tomić, Sveučilište u Zadru, Odjel za informacijske znanosti

Ana Vukadin, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (urednica Pravilnika - do 31.12. 2023)

Tajnica: Monika Batur, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu.

Stalni odbor je prema Planu rada u razdoblju od svibnja 2021. do svibnja 2023. održao konstituirajuću sjednicu i 9 sastanaka.

**U razdoblju svibanj 2021 – svibanj 2023. sukladno planu rada Stalni odbor obavio je sljedeće:**

#### **Objavljivanje završne verzije teksta Pravilnika**

Završni tekst objavljen je u lipnju 2021. (<https://pravilnik.kam.hr>). Ministarstvo kulture i medija 05.07.2021. objavilo je vijest na svojim stranicama (<https://min-kulture.gov.hr/vijesti-8/objavljen-pravilnik-za-opis-i-pristup-gradji-u-knjiznicama-arhivima-i-muzejima/21131>).

#### **Edukacija za primjenu Pravilnika**

U suradnji sa Centrom za stalno stručno usavršavanje knjižničara (CSSU), od 18. 10. 2021. do 20. 12. 2021. održan je IV. ciklus tečajeva za edukatore *Primjena Pravilnika u radnom procesu obrade*



*pojedine vrste građe.* U sklopu ciklusa održano je 10 webinarâ. Snimke webinarâ dostupne su na <http://cssu.nsk.hr>.

U organizaciji MDC-a održana je online radionica primjene Pravilnika KAM za muzejske djelatnike (J. Balog Vojak, I. Gržina, A. Vukadin, G. Zlodi).

Održano je gostujuće predavanje studentima preddiplomskog studija Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku (A. Vukadin).

Predstavljanje Pravilnika KAM održano je u Gradskoj knjižnici Zadar, Matična služba i Odjelu za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru, 4. listopada 2021. (M. Willer)

Osnovana je Radna grupa za edukaciju i primjenu Pravilnika sa zadaćom organizacije i koordinacije provedbe budućih edukacijskih aktivnosti.

U 2022. održane su **četiri jednodnevne regionalne radionice** na temu primjene Pravilnika KAM u suradnji sa županijskim matičnim narodnim knjižnicama i Vijećem za matičnu djelatnost MDC-a. Radionice su organizirane u paralelnim sesijama za knjižnične i muzejske djelatnike te oblikovane prema interesima pojedine zajednice:

- Rijeka, 8. 4. 2022., Dječja kuća, Art kompleks Benčić / Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja (A. Vukadin, J. Balog Vojak)
- Zadar, 12. 4. 2022., Gradska knjižnica Zadar / Muzej antičkog stakla (A. Vukadin, J. Balog Vojak)
- Split, 21. 4. 2022., Gradska knjižnica Marka Marulića / Muzej grada Splita (E. Ekinović Micak, J. Balog Vojak)
- Osijek, 26. 4. 2022., Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek / Muzej Slavonije (E. Ekinović Micak, J. Balog Vojak)

Na zahtjev pojedinih muzejskih ustanova/udruga i u okviru matične djelatnosti Hrvatskog povijesnog muzeja održane su dodatne **radionice primjene KAM-a za muzejske djelatnike** (J. Balog Vojak):

- Kulturno-povijesni muzej u Dubrovniku, 5. 5. 2022.
- Gradski muzej Varaždin, 27. 5. 2022.
- Gradski muzej Nova Gradiška, 28. 10. 2022.

Od 12. 9. 2022. u sklopu Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara (CSSU) dostupan je **e-tečaj** *Primjena Pravilnika KAM: identifikacija i opis agenata* u trajanju od 6 sati (E. Ekinović Micak, A. Vukadin).

Od 21. 9. do 9. 12. 2022. u suradnji s CSSU održan je **ciklus od 10 webinarâ** za primjenu Pravilnika u trajanju od po 1,5 sat. Predavači su bili: Jelena Balog Vojak, Elia Ekinović Micak, Ivana Gržina, Ana Knežević Cerovski, Mira Miletić Drder, Sonja Pigac, Vikica Semenski, Andrea Šušnjar, Ana Vukadin, Mirna Willer, Goran Zlodi. Snimke webinarâ dostupne su na [mrežnim stranicama CSSU](#).

Edukacija studenata kontinuirano se provodi kroz uključivanje Pravilnika KAM-a u silabuse predmeta vezanih uz organizaciju informacija na preddiplomskoj i diplomskoj razini na Odjelu informacijskih znanosti Sveučilišta u Zadru (M. Tomić).

### **Podrška implementaciji Pravilnika**



Pravilnik je primijenjen u projektu Državnog arhiva u Zadru *Obiteljski fond Draganić-Vrančić: Digitalizacija i primjena Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* (<http://projekt-dv.dazd.hr/>). Članice Stalnog odbora (M. Tomić, A. Vukadin, M. Willer) sudjelovale su kao savjetnice u projektu

Osnovane su radne grupe za izradu modela i koordinaciju testiranja Pravilnika, koje su izradile nacrt plana testiranja.

Mapirani su elementi završne verzije Pravilnika i formata MARC21 i UNIMARC te normi CDWA, ISAD(G), ISBD i RDA, što će olakšati testiranje i primjenu u pojedinim formatima/sustavima.

### **Objavljivanje Pravilnika kao ontologije**

Tehnička radna grupa za izradu i održavanje ontologije radila je na usklađivanju ontologije s usvojenom verzijom KAM-a i prijedlozima redaktora. Izrađena je specifikacija za izradu registra imenskih prostora „Programska i informatička podrška za izradu registra za objavljivanje KAM ontologije“ te informacijskog i sadržajnog okruženja za upravljanje korištenjem registra.

### **Testiranje KAM-a u radnim procesima**

U organizaciji Radne grupe za koordinaciju testiranja Pravilnika KAM od lipnja do prosinca 2022. provedeno je testiranje Pravilnika u radnim procesima i informacijskim sustavima baštinskih ustanova. Radna grupa izradila je **plan testiranja** koji sadržava: 1) svrhu i ciljeve testiranja, 2) metodologiju testiranja, 3) plan koordinacije testiranja, 4) kriterije za odabir ustanova-sudionika, 5) kriterije za odabir građe za testiranje, 6) plan provedbe testiranja. Izrađeni su **materijali za evaluaciju** (upitnici *Primjenjivost elemenata Pravilnika KAM* za pojedine vrste građe i *Utjecaj Pravilnika KAM na radni proces obrade građe*) te pripremljene **upute za testiranje**.

Sudionici u testiranju bili su:

**Knjižnice (6):** Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Knjižnice grada Zagreba, Gradska knjižnica Zadar, Knjižnica HAZU, Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Knjižnica Hrvatskoga povijesnog muzeja

**Muzeji (8):** Arheološki muzej u Zagrebu, Hrvatski povijesni muzej, Tehnički muzej Nikola Tesla, Hrvatski prirodoslovni muzej, Muzej Slavonije Osijek, Muzej za umjetnost i obrt, Muzej grada Zagreba, Muzejski dokumentacijski centar.

**Arhivi (4):** Državni arhiv u Bjelovaru, Državni arhiv u Dubrovniku, Državni arhiv u Osijeku, Državni arhiv u Varaždinu

Objavljivanje konačnog izvještaja planirano je tijekom 2023. na mrežnim stranicama KAM-a i u tematskom broju Vjesnika bibliotekara Hrvatske

Ishodi testiranja svih jedinica opisa u knjižnicama različitog tipa koje rade u različitim formatima i informacijskim sustavima pokazali su da je većina odredbi u skladu s postojećom praksom, oko jedne trećine zahtijeva promjenu dosadašnje prakse, a prosječno sedam posto nadogradnju i ažuriranje formata za kodiranje podataka.

PRAVILNIK ZA OPIS  
I PRISTUP GRADI

Testiranje u muzejima pokazalo je da je približno pola odredbi u skladu s postojećom praksom, oko jedne četvrtine zahtijeva promjenu dosadašnje prakse, a oko jedne četvrtine nadogradnju i ažuriranje formata.

Iz navedenoga se zaključuje da je Pravilnik KAM u knjižničnoj i muzejskoj zajednici primjenjiv u svim informacijskim sustavima uz potrebu za nadogradnjom formata / informacijskih sustava, uz dodatnu edukaciju.

U arhivima je u tijeku rad na implementaciji novog informacijskog sustava, pa je testiranje obavljano izvan informacijskog sustava. Općenita procjena je da je Pravilnik KAM primjenjiv za opis gradiva za koje se izrađuju analitički inventari (opis osobnih fondova, zbirki karata i sl.), a manje primjenjiv za gradivo koje zahtijeva hijerarhijski opis.

### **Komunikacija i diseminacija rezultata**

Promocije Pravilnika održane su 29. 9. 2021. u NSK i 14. 10. 2021 na Sveučilištu u Zadru.

Prigodno predstavljanje KAM-a za članove Hrvatskoga arhivskog vijeća, Hrvatskoga knjižničnog vijeća i Hrvatskoga muzejskog vijeća održano je 26. 1. 2022. u NSK.

Izlaganja na skupovima:

- 1st DARIAH-HR International Conference Digital Humanities & Heritage, Zadar/online, 13.-15. 10. 2021. (A. Vukadin)
- VI. kongres hrvatskih arhivista, Split, 26.-29. 10. 2021. (A. Vukadin)
- Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji, online, 24.-26. 11. 2021. (N. Kalebić, D. Kolić, M. Willer)
- 47. Skupština Hrvatskog knjižničarskog društva, Zadar, 5.-8. 10. 2022. (E. Ekinović Micak)
- Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji, Poreč, 23.-25. 11. 2022. (T. Buzina, E. Ekinović Micak, J. Balog Vojak)

Sudjelovanja na skupovima, radionicama itd.:

- Bibliographic control in the digital ecosystem, online, 8.-12. 2. 2021.
- radionica Tezaurus.hr, online, 10.-11. 6. 2021.
- mrežni seminari ALA IRRT & CLA iz područja povezanih podataka, online, 10. 6. i 17.-18. 6. 2021.
- IFLA World Library & Information Congress, online, 17.-19. 8. 2021.
- Linked Archives International Workshop, online, 13. 9. 2021.
- RDA in Europe 2021 Virtual Meeting, online, 14. 9. 2021.

Vanjski suradnik G. Dunsire (samostalni konzultant) održao je u sklopu Seminara Arhivi, knjižnice, muzeji online izlaganje Ontology in practice: implementing the Library Reference Model.

Vanjske suradnice dr. sc. Maja Žumer i dr. sc. Tanja Merčun Kariž (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani) održale su online izlaganje LRM: Where Do We Come From? What Are We? Where Are We Going?

Objavljeni radovi:

PRAVILNIK ZA OPIS  
I PRISTUP GRAĐI

- Kalebić, Nevenka; Dubravka Kolić; Milenka Rogić; Katarina Vukić; Primjena KAM pravilnika na opis obiteljskog fonda Draganić-Vrančić. // Arhivi, knjižnice, muzeji 24(2021). Str. 117-133.
- Tomić, Marijana; Mirna Willer. On manuscripts, artificial collections and cataloguing rules: the glagolitic manuscript Register of the Deceased and the historical artificial collection. // Tracing written heritage in a digital age / edited by Ephrem A. Ishac, Thomas Csanády. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2021. Str. 129-158.
- Vukadin, Ana; Tamara Štefanac. Collection-level and item-level description in the digital environment: alignment of conceptual models IFLA LRM and RiC-CM. // Information and knowledge organization in digital humanities: global perspectives / edited by Koraljka Golub and Ying-Hsang Liu. London ; New York: Routledge, 2021. Str. 44-62.
- Willer, Mirna. Implementacija LRM-a u ISBD-e: od IFLA-ina Knjižničnog referentnog modela (LRM) do novog Međunarodnog standardnog bibliografskog opisa (ISBD). // Arhivi, knjižnice, muzeji 24(2021). Str. 105-116.

Mrežne stranice <https://kam.hr> i <https://mdc.hr> kontinuirano se osuvremenjuju informacijama o razvoju Pravilnika, programskim aktivnostima i novostima vezanima uz dokumentaciju i bibliografski nadzor (A. Vukadin, M. Batur, S. Radovanlija Mileusić).

Članovi Stalnog odbora i radnih grupa dostavili su prijedloge radova za tematski broj Vjesnika bibliotekara Hrvatske posvećen obradi građe u AKM zajednici, koji se planira objaviti do kraja kolovoza 2023. (gošće urednice: A. Barbarić, K. Feldvari, M. Tomić).

U organizaciji MDC-a održana su dva webinara vezana uz testiranje KAM-a:

- 23. 5. 2022. Uvod u testiranje Pravilnika KAM (J. Balog Vojak, I. Gržina)
- 15. 12. 2022. Preliminarni rezultati testiranja Pravilnika KAM (J. Balog Vojak, T. Buzina, G. Zlodi)

### **Administracija i upravljanje**

Predstavnici nakladnika sklopili su 16. 6. 2021. novi *Ugovor o objavljivanju (sunakladništvu), razvoju i održavanju te osiguravanju dostupnosti Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*, kojim se utvrđuje da se Pravilnik objavljuje u online obliku, uz regulaciju eventualnog tiskanog izdanja posebnim ugovorom.

Administrativne aktivnosti na programu *Razvoj i održavanje Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*

- izrada i usvajanje plana rada i troškovnika usklađenih s odobrenim sredstvima prema ugovorima br. 07-0354-21 i 07-0158-22 o korištenju sredstava MKM
- upravljanje programskim aktivnostima
- izrada preliminarnog i konačnog izvještaja
- izrada dokumentacije (poziva, dnevnog reda, priloga, zapisnika i dr.) za sastanke Stalnog odbora (ukupno 10 sastanaka)
- izrada plana rada, financijskog plana i ostale dokumentacije za prijavu na Poziv za javne potrebe u kulturi MKM u 2022. i 2023.

**U navedenom razdoblju djelovale su sljedeće radne grupe:**





PRAVILNIK ZA OPIS  
I PRISTUP GRADI

Radna grupa za edukaciju i primjenu Pravilnika

Voditeljica: Ana Barbarić

Članovi: Jelena Balog Vojak, Tanja Buzina, Elia Ekinović Micak, Kristina Feldvari, Ivana Gržina, Dijana Machala, Diana Mikšić, Kornelija Petr Balog, Snježana Radovanlija Mileusnić, Vikica Semenski, Tamara Štefanac, Marijana Tomić, Ana Vukadin

Tehnička radna grupa za izradu i održavanje ontologije Pravilnika

Voditeljica: Mirna Willer

Članovi: Boris Bosančić, Ivana Posedi, Arian Rajh, Ana Vukadin, Goran Zlodi

Radna grupa za izradu modela testiranja primjene Pravilnika

Voditeljica: Tanja Buzina

Članovi: Jelena Balog Vojak Tanja Buzina ((Nacionalna i sveučilišna knjižnica), Matija Dronjić (Etnografski muzej Zagreb), Snježana Mikulčić Pavlaković (Hrvatski prirodoslovni muzej), Ana Vukadin (Nacionalna i sveučilišna knjižnica).

Radna grupa za koordinaciju testiranja Pravilnika

Voditeljica: Tanja Buzina

Članovi: Jelena Balog Vojak, Tanja Buzina, Kristina Feldvari, Snježana Mikulčić Pavlaković, Ivana Posedi, Snježana Radovanlija Mileusnić, Marijana Tomić, Ana Vukadin

Radna grupa za izradu popisa preporučenih rječnika za elemente Pravilnika

Voditeljica: Jelena Balog Vojak

Članovi: Snježana Radovanlija Mileusnić, Antonija Škrtić, Drahomira Cupar, Elia Ekinović Micak, Marijana Tomić, Ivana Gržina Hrvoje Vulić, Matija Dronjić, Sanja Japundžić, Snježana Mikulčić, Tanja Buzina, Tatjana Šarić, Valentina Radoš

Izvještaj sastavila:  
Tanja Buzina, predsjednica Stalnog odbora